

A SZAKFORDÍTÁSKURZUS TERVEZÉSE ÉS OKTATÁSA

LEHOCKI-SAMARDŽIĆ ANA

Josip Juraj Strossmayer Tudományegyetem, Eszék

E-mail: analehocki@gmail.com

Planning and Execution of Specialized Translation Classes. Quality education of translators and structured professional training can be a key factor in open market success. Translation studies aim to both organise quality educational content and to determine the right amount of theoretical and practical classes. The Department of Hungarian Language and Literature in Osijek currently offers translation classes as part of Communication Studies during the MA program. This means that students can learn about, and practise translation only by attending the sole specialised translation class. However, there are other hurdles to overcome. One of them is the varying levels of language proficiency among the students. Most of the students have been learning Hungarian as their third language, and there are always a few students who have near-native language proficiency. The above-mentioned circumstances will influence the preferred teaching methods used in class as well as the types of texts being translated; all of which will be detailed in this paper.

Keywords: translator training, specialized translation, translation methodology

1. Bevezetés

A fordításoktatás fontosságáról, annak módszereiről és fontosabb kérdéseiről Klaudy Kinga már a múlt század 70-es éveiben (Klaudy 1977) kezdett írni. Olyan fontos témákat és kérdéseket vetett fel, amelyeket akkor Európában is foglalkoztatták a neves kutatókat, nyelvészeket. A fordításoktatás fogalmát először James Holmes adta meg. Az 1975-ben, majd ismét 1988-ban megjelent tanulmányában először ő tett különbséget az *elméleti fordítástudomány* (theoretical translation studies) és a *leíró fordítástudomány* (descriptive translation studies) között, és ekkor az *alkalmazott fordítástudomány* részeként kiemelte a fordításoktatást is. (Holmes 1988: 73) Azóta nemcsak tanulmányok jelentek meg a témában, hanem tematikus folyóiratokat is indítottak Magyarországon és világszerte, valamint számos olyan konferenciát is szerveztek, amelynek fő- vagy egyetlen témája a fordításoktatás. A fordításoktatás módszertana mégis annyira összetett terület, hogy még mindig lehet újakat mondani a már rég feltett és egykor – más körülmények között – megválaszolt kérdésekről.

Az eszéki Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék MA-képzése kommunikációs szakirányú, amelyet 50%-os arányban a fordítási kurzusok egészítenek ki (bővebben lásd: Lehocki-Samardžić 2018). Ebből csak egy kurzus szól a szakfordításról, amelyen fordítástechnikát, a szakfordítás elméleti hátterét, a fordításhoz használt eszközöket, termi-

nológiát, az árazást, az üzleti kommunikációt és sok más, a szakfordítással kapcsolatos fontos információt és módszert át kell adni, ugyanis ez az egyetlen olyan kurzus, amelyen a szakfordítás fogalmával ismerkednek meg és a fordítói piacon hasznosítható tudást sajátítják el. Ez nagyban megnehezíti a kurzust oktató tanár munkáját, mert egy féléves kurzuson heti 3 órában minden olyan fontos témát érinteni kell, amelyet a kifejezetten szakfordítói szakokon két vagy több féléven át több kurzusra lebontva oktatnak. Az említett program adta problémákat az is tovább bonyolítja, hogy az eszéki magyar szakon tanuló hallgatók többsége horvát ajkú, ugyanis az eszéki Bölcsészettudományi Kar tanulmányi osztályának október 1-jei adatai alapján a magyar tanszék hallgatói 96%-a horvát ajkúak, pontosabban a 103 hallgatóból csak négyen magyar anyanyelvűek, és ezért a szövegválasztásnál és az alkalmazott módszerek kiválasztásánál is ez a tény játszik döntő szerepet. A program kimenetében a fordítói kompetenciák fejlesztése is szerepel, ami meghatározza a kurzus fontosságát a programon belül.

2. A kurzus tervezése

2.1. A kurzus tervezésének alapelvei

A félév elején, annak első óráján a hallgatók mindig közömbösen állnak a teljesítendő feladatokhoz, mivel úgy érzik, hogy a jó fordítások elkészítéséhez csupán a nyelvi kompetencia szükséges. A kezdő, nem nemzetiségi modulban tanuló hallgatók (a modulok oktatásról l. Lehocki-Samardžić 2018) az anyanyelvűek miatt mindig úgy érzik, hogy a nyelvtudásuk alacsony szinten van, és nehezen fognak teljesíteni a kurzuson, ezért az ő kezdő motivációjuk alacsony. Ugyanakkor az anyanyelvű hallgatók is már rosszul teljesítenek a bevezető órákon. Ekkor Klaudy Kingától szoktam idézni, miszerint:

*„...a fordítónak és a tolmácsnak nem az a legjellemzőbb vonása, hogy két nyelven tud anyanyelvi szinten kommunikálni, hanem az, hogy hivatásos nyelvi közvetítő, tehát **két nyelv között tud közvetíteni**. Sok kiváló fordító nem tud idegen nyelven anyanyelvi szinten kommunikálni, de az idegen nyelvről az anyanyelvre való nyelvi közvetítés feladatát kiválóan ellátja.” (Klaudy 2013: 42–43)*

A hallgatók a fordítás folyamatáról és a fordító munkájáról teljesen téves elképzelésekkel érkeznek a szakfordításkurzusra. A kétnyelvűséget csak balansz kétnyelvűségnek (Borbély 2014) értelmezik, a fordítót pedig olyan egyénnek, aki tökéletesen ismeri a két nyelvet minden szituációban. A valóságban nincs olyan ember, aki az anyanyelve minden szakterületének terminológiáját ismerné, ezért ilyenkor párbeszédet szoktam nekik lejátszani két autószerelő, vízvezeték-szerelő, szakács és fizikatanár között. Ekkor jönnek csak rá (!), hogy anyanyelvük minden aspektusát sem ismerik, hogy az anyanyelvüket is ápolni kell, és csak kemény munkával válhatnak profi nyelvi közvetítővé.

A szakfordításkurzuson elsősorban a fordítói kompetenciák és nem a nyelvtudás fejlesztésével foglalkozunk, bár sokszor ki kell térni a helyesírási és nyelvtani kérdésekre is, mert nemcsak a magyar nyelvvel kapcsolatban, hanem anyanyelvük tekintetében is hiányosságok érzékelhetők. Az European Master's in Translation (EMT) által megadott fordítói kompetenciák között a nyelvi kompetencia csak a második helyen szerepel, az első pedig a fordítói szolgáltatások nyújtása. Folyamatosan hangsúlyozni kell, hogy a fordító munkájában nem a nyelvi kompetencia a sikeres fordítói munka legfontosabb tényezője. A hallgatóink a fordítói munkáról csak a sztereotípiák által tájékozódtak, és ahogy a kollégáinkat, a megrendelőket és a környezetünket is állandóan emlékeztetni kell a munkánk komplexitására, úgy a hallgatóknak is rendkívül fontos ezt folyamatosan hangsúlyozni.

2.1.1. A fordítási felkészültség

A fordítási felkészültség a kurzus tervezésének fő szempontja. Mivel csak egy félévről van szó, az összes fordítói kompetencia (Eszenyi 2015: 13) fejlesztésére sajnos nem jut idő, ezért az Európai Szabványügyi Testület által közzétett és a Magyar Szabványügyi Testület által lefordított MSZ EN: 15038:2006 szabványból kiindulva a szakfordításkurzuson a fordítók képzését a következő elemek összességére építjük. Az elemeket Kovács (2015: 185) a következő sorrendben hozza:

- a) a fordítási felkészültség,
- b) nyelvi és szövegalkotói felkészültség a forrás- és a célnyelven,
- c) felkészültség a kutatásban, az információszerzésben és -feldolgozásban,
- d) kulturális felkészültség,
- e) technikai felkészültség.

A fordítási felkészültség nagyjából az összes felsorolt elemet magában foglalja (Kovács 2015), mégis ki kell választani, hogy melyekre érdemes több időt fordítani, és milyen feladatokon gyakorolni, így pl. a technikai felkészültségre alig marad idő, amit informatikaórákon¹ pótolnak, az információkeresés témáját is számítógépen dolgozzák fel és gyakorolják. Az információszerzés módszereit be szoktam építeni a komplex fordítási feladatokba.² A helyesírási és szövegalkotási feladatok óriási gondot jelentenek még horvátul is, aminek oka a horvátországi általános és középiskolai szintű oktatás egész vertikumában keresendő, amit a legutóbbi PISA-mérések eredményei is tükrözik.

A kulturális felkészültség már az alapszakon kezdődik az összehasonlító történelmi, irodalmi és kulturális témák feldolgozásával. A mesterszak elkezdésekor még a horvát ajkú hallgatóink is megfelelő információmennyiséggel rendelkeznek a magyar egykori és modern kultúráról, ami miatt ezt a szempontot kihagyom a félév tervezéséből.

1 A mesterképzésen Az internetes kommunikáció és az Adatbázisok elnevezésű kurzusok kötelezőek.

2 Itt olyan irányított projekt munkára gondolok, amely segítségével nemcsak fordítási technikákat gyakorolnak, hanem a témák kiválasztásával a hallgatóknak a számukra ismeretlen témában olyan szinten kell beletanulniuk, hogy egy szakszöveg fordításánál ezt tudják is hasznosítani.

2.2. A Bloom-féle taxonómia alkalmazása a fordításoktatásban

A Bloom-féle taxonómiában megadott ismeret szintjén a fordításoktatásnak az lenne a célja, hogy a hallgató pontosan meg tudja mondani, mi a fordítás (mint folyamat és a folyamat produktuma), annak fajtái, a fordító és a tolmács feladatai, képes legyen a munkavégzés helyszínét leírni, azt jellemezni, fel tudja sorolni a fordításhoz használt eszközöket, azokat csoportosítani típusuk és tartalmuk alapján, nyitott és motivált legyen az új ismeretek befogadására. Az ilyen típusú információk befogadására legtöbb esetben a frontális módszert alkalmazom, ami lehetőséget ad a hallgatóknak egy időben, ugyanabban az ütemben való ismeretek elsajátítására. Ennek a módszernek a legfőbb veszélye, hogy csak azok a hallgatók vesznek benne részt, akik együtt akarnak vagy tudnak haladni a pedagógussal. Aki erre nem képes, vagy nem motivált, az nem fog tudni megfelelő tempóban haladni. Az említett módszer a figyelem és a koncentráció fejlesztésére alkalmas, ami nagy eredménnyel hasznosítható lehetne a fordítók képzésében, ugyanakkor ez a legtöbbet használt módszer az oktatási rendszerünkben általában, ezért a frontális módszer alkalmazásánál a hallgatókban már ösztönösen beindulnak az egyéb „szórakoztató” műveletek az előadás alatt. Ennek kiküszöbölésére mindig a szakmai tapasztalatot használok, ugyanis minden egyes fogalomnál a fordítói pályám során tapasztalt érdekességekről hozok anekdotákat.

A bölcsész szakokon indított fordítói képzéseken a legnagyobb gond az, hogy az oktatók általában nem a fordítói piacról jönnek,³ sokszor nincs is üzleti jellegű fordítói tapasztalatuk, nem ismerik a piac adta lehetőségeket, és ezért a hallgatók előtt sem bizonyulnak hiteleseknek, illetve az általuk közvetített tartalmakat sem tudják használni a későbbiekben. A közel két évtizedes fordítói tapasztalatomnak köszönhetően a tanulási folyamat első ismereti szintjén az említett anekdoták nagyban segítik a hallgatók motivációját. A frontális módszerrel az adott feladat elméleti kereteit adom meg, a témáról való fontosabb tudnivalók átadására használok, és a feladatok megoldásával kapcsolatos információkat közvetítem.

A megértés szintjén a hallgató megérti a fordítás folyamatának fő állomásait, el tudja mondani ezek fő jellemzőit, a fordító munkájával kapcsolatban tudja, hol és mikor dolgozik a fordító, és mi a fő feladata. Minden fordítási feladatnál az óra gyakorlati részében a feladatlapon minden szinthez készítek feladatokat. A megértés szintjét a fordítói munkára vonatkozó kérdésekkel mérem fel. Az ismeret és a megértés szintje az információgyűjtést szolgálja, a kritikus gondolkodás szintjei közül pedig a bemeneti szintjét lelti (Bredács 2015).

3 A horvát felsőoktatási rendszerben a külső munkatársak alkalmazása csak olyan esetben lehetséges, ha a tanári állományban nincs olyan szakember, aki a program megvalósításához szükséges tartalmakat és kompetenciákat át tudná adni. Ez ritkán fordul elő, mivel a programok akkreditációjánál is az számít legfontosabb szempontnak, hogy az adott szervezeti egység meg tudja-e saját erőből valósítani az akkreditálandó programot, és ha nem, tudja-e logisztikailag és anyagilag is biztosítani az új szakemberek felvételét.

Az alkalmazás szintje az irányított önálló fordítási feladatok és a csoportmunkában fordított szöveget foglalja magában. A hallgató a problémát felismeri, megfelelő megoldásokat tud rá keresni és azokat végrehajtani. Konkrétan ez a szótározás különböző technikáit, a glosszáriumok készítését és a terminológus munkakörébe tartozó feladatokat jelenti. Az ilyen fajta kritikus gondolkodás, ami az információ hasznosságát méri fel, és az információfelhasználási módszereket jelenti a Bloom-féle taxonómiában, az analízis szintje lesz. Ezen a szinten a szintagmák, a kisebb mondategységek fordítására is sor kerül. Ekkor alkalmazzák az összehasonlítást, kérdésfelvetést/felülbírást, kritikát és a kísérleti⁴ módszereket. A szöveget még nem fordítják teljesen, csak azokat a részeket, amelyek egymáshoz szorosan tartoznak (szintagmák, többemű kifejezések, összetartozó mondatrészek – nem önálló mondatrészek) de a lényege körvonalazódott, a szöveg részei a célnyelven is készen állnak.

Az analízis, a szintézis és az értékelés szintje szinte összemosódik a házi feladatokban és a csoportmunka feladataiban. A hallgató a házi feladatok (fordítási feladatok) értékelését⁵ érti, és azok alapján ki tudja őket javítani megfelelő terminológia alkalmazásával. A problémákról a fordítástudomány szakterminológia alkalmazásával tud nyilatkozni több nevezetesebb szerző elméleteire hivatkozva.

3. A félév ütemezése

A félévet a szakfordítás elméleti háttérével kezdem, amit a fordítási minták (szakzsargonban simliknek nevezett) szövegek fordításával egészítjük ki az óra gyakorlati részében. Az első alkalommal egy általános bevezetőt tartok a fordításról, különös tekintettel a szakfordításra. A következő szakkifejezéseket magyarázom: *eredeti szöveg*, *forrásnyelv* (source-language, izvorni jezik), *célnyelv* (target-language, ciljni jezik), *a fordítás folyamata*, *szakfordítás*, *műfordítás*, *tolmácsolás*, *fordításelmélet*, *fordítástudomány és a fordításhoz használt eszközök* (osztályozásuk és elemzésük). Nagyon sokan ekkor hallják először, hogy a fordítástudomány nemcsak a fordítás folyamatának a kutatását jelenti, hanem az alkalmazott eszközök használatának és elkészítésének leírását és módszereit is kutatja, a szövegtannak a szövegtipológiai ágát is magában foglalja, illetve a fordítást üzleti szempontból is tanulmányozza és leírja, valamint a fordító személyével és annak kompetenciájával is foglalkozik. A már felsorolt hat fordítói kompetenciát (bővebben lásd: Eszenyi 2015), ahogy ezt korábban már bővebben kifejtettem, a kurzuson rendelkezésre álló idő rövidege miatt nem fogom tudni teljesen kifejteni, fejleszteni az órákon, hanem inkább adott témákhoz

4 A szintagmák fordításánál fontos az alá-fölé rendeltség pontos megállapítása. Ezt különböző kérdések feltevésével lehet kikutatni, amelyek a szavak közti viszonyokra utalnak.

5 A házi feladatok értékelését személyre szóló értékelési lapokon kapják meg, amelyek értelmezésére külön időt fordítunk minden alkalommal.

kapcsolódó szituációs játékokat⁶ játszunk el, amelyek segítségével többször is vissza lehet térni a már feldolgozott témákra, az adott kompetencia fejlesztésére. Kovács szerint (2015: 191) a fordítástechnikai órákon a cél „olyan szakemberek képzése, akik a fordítási ipar legkülönbözőbb területein és pozícióin – pl. projektmenedzsment, nagyvállalat fordítási koordinátoraként stb. – is képesek megállni helyüket.”

4. A szövegek kiválasztásának szempontjai

A fentiekből már kiderült, hogy a hallgatók többségének a magyar a C nyelve. A szakfordításkurzuson a fentebb meghatározott fordítás iránya Horvátország keleti részén nem jelent nagy gondot, mert a megbízások nagy részét éppen magyarról horvátra rendelik meg. A kurzus célja olyan szakemberek képzése, akik képesek a Horvátország keleti részén működő magyar civil szervezetek és intézmények igényeit, valamint a két ország közötti gazdasági kapcsolatokból keletkezett munkákat ellátni. Mivel a tanszékünkön tanuló hallgatók nagy része horvát ajkú, a kurzuson megadott cél nagy feladatnak bizonyult.

A tananyag és a félévi ütemterv tervezésénél figyelembe kellett venni a fordítások irányát, amit a hazai piachoz és a megbízásokhoz igazítottam,⁷ ezért a horvát nyelvű szövegekből válogattam elsősorban a Klaudy Kinga által megadott szövegtipológia alapján (Klaudy 2013: 61–63), azokból a hivatalos szövegekből, amelyeket magyarországi intézmények és hivatalok állítottak ki, pl. anyakönyvi kivonatok, bizonyítványok, diplomák, illetve az ún. simlikből. A szövegek kiválasztásában sokat segít a saját tapasztalatom is, ami alapján a hallgatóimnak a legfrissebb információkat, az elmúlt év leggyakoribb szövegtípusait tudom nyújtani.

5. A kurzuson alkalmazott módszerek

A kurzuson alkalmazott fő módszerek alapján a félévet két nagyobb részre osztottam. A félév első részében az egyéni és a páros munkát alkalmazom, a második felében pedig inkább a csoportos munkát, ezen belül az irányított projekt munkát. A témák részben fedik egymást, hogy a hallgatók lehetőséget kapjanak felmérni az egyéni fejlődésüket.

6 A szituációs játékok leghatékonyabbak a projekt munkákban, amikor mindenkinek külön szerepe van, és amikor a valós szituációkat próbáljuk szimulálni. A tanár pl. a megrendelő szerepét játssza, aki alkalmanként kedves és megértő, a következő héten pedig a projektmenedzsment állandóan hívogatja, és változtat a szöveg leadásának feltételein vagy a megrendelt szöveg mennyiségén (bővebben: Lehocski-Samardžić 2018). Az ilyen szituációs játékok segítik az első és a legfontosabb fordítói kompetencia fejlesztését – a fordítói szolgáltatások nyújtását.

7 Az észéki magyar tanszéknek nagyon jó kapcsolata van a régióban működő tolmácsok és fordítók szervezeteivel, oktatási intézményekkel és gyakorló szabadúszó fordítókkal, akiktől minden pillanatban friss információkat lehet szerezni a legújabb piaci követelményekről és azok változásairól.

A kurzus második hetében az egyéni irányított fordítás alkalmazásával az oktatásterminológiával foglalkozunk, és az oktatási intézmények által kiállított dokumentumok fordítását készítjük. Mivel a félév elején még sok instrukciót, technikai információt kell átadni, a második héten is még a frontális módszert alkalmazom. Ekkor ismerkedünk a glosszárrium fogalmával, és egészen egyszerű simliken rendszerezzük a már ismert, a közoktatásban használt terminológiát, amit új szakkifejezésekkel szoktunk kiegészíteni.

Egy egyetemi törzskönyvi kivonattal szoktuk kezdeni a félévet. Ilyen fajta dokumentáción a simli, a személyes adatok, a terminológia fogalmával ismerkedünk, beszélünk a helyesírásról és a szakma alapjairól. Már az első példánál, a *név* szó fordításánál bizonyítjuk, hogy a két nyelv ismerete nem elég a pontos fordítás elkészítéséhez. Horvát-ra nem lehet egyszerűn *ime* szóval fordítani, mert ez horvátul csak utónevet jelent. A glosszárriumkészítés kapcsán ekkor beszélünk a megjegyzésekről, és egy ilyen egyszerű szó példáján megmutatom, hogy a kétnyelvű hallgatókat sokszor éppen az előzetes nyelvtudás gátolja a pontos fordítások elkészítésében (Lehocki-Samardžić–Deriš 2018). A másik ilyen példa, amit szintén frontális módszerrel kell megoldani, az az *anyja neve*. A magyar kultúrában ilyenkor az anya leánykori nevét kell megadni, míg horvát nyelven az anya nevét a férjezett alakban adjuk meg, és csak olyankor kell az anya leánykori nevét megadni, amikor ezt külön kériek.⁸

A magyar *születési név* példával is hasonló a helyzet, mivel ez ilyen formában nem is jelentkezik a horvát nyelvű formanyomtatványokban. A születési névvel a horvát formanyomtatványokban csak *djevojačko prezime* (magy. leánykori családi név) alakban látjuk, ami egyértelműen a női nevek használatára utal. A horvát formanyomtatványokban még mindig nem szerepel a természetes nemet tekintve semleges *születési név* forma, ami a névváltoztatás lehetőségét nemtől függetlenül feltételezi.

A fordítás oktatásához legalkalmasabb a konstruktivista felfogás, miszerint a tanulás a tapasztalatok értelmezésében bekövetkezett változás, és ehhez kell igazítani a tanulási-tanítási módszereket is.

„A konstruktivizmus tanulásmo­dellje szerint az agy saját maga hozza létre a belső modelleket kialakításához szükséges információkat. Eközben a külvilággal nem objektív, megismerő, leképező, hanem »mellérendelt« kapcsolatban van. A tanulás során modellek és megoldások önálló konstrukciója történik. A tanulás tárgyát, tartalmát komplex helyzetek értelmezését, a valós problémák megoldásában való részvétel jelenti. A tanulás esettanulmányok és laboratóriumi munka alapján, projekteken dolgozva, társas kollaboráció révén történik. A tanár együttműködő és együtt-tanuló társ, partner.” (<http://okt.ektf.hu/data/nadasia/file/tananyag/oktataselelet/index.html>, letöltve: 2018. 12. 15.)

8 Az ilyen szövegek kiválóak ahhoz, hogy a hallgatókat a kurzus elején bevezessék a szakma rejtelseibe, hogy ismerkedjenek a szakfordítás módszereivel, és fel tudják mérni türelmüket, precizitásukat és a munkabírásukat – a fordítói pálya elkerülhetetlen elemeit.

A konstruktivista megközelítés a csoportmunka és az irányított projektmunka bevezetését inspirálta a félév második felében. A témák általában a félév első felét tükrözik, mivel ilyen módon egyénileg és a tanár részéről is fel lehet mérni a hallgatók fejlődését. Az oktatási terminológiát az első irányított projektmunkával (a projekt munkáról bővebben lásd: Lehocki-Samardžić 2018) egy oklevélmelléklet fordításával folytatjuk. A szövegek ekkor már hosszabbak, rövidebb határidőkkel, de a munka mennyisége már megoszlik a hallgatók közt⁹. Az irányított projekt munkák célja bizonyítani a csapatmunka fontosságát a fordítók munkájában, és az első ilyen feladatnál leginkább a szakmára kell összpontosítanunk.

Nádasi (2018) szerint a kognitívista felfogás a tanulási-tanítási folyamat során az értelmezést, a dialógust és az együttműködő problémamegoldást foglalja magában. A tanár elsődleges szerepe pedig a mintaadás és segítség. Lehetőséget biztosít realisztikus, releváns problémák megoldására. Csoportmunkát épít be a tanulási folyamatba, mintát mutat és tanácsot ad a közös problémamegoldás során. A tanuló szerepe pedig a felfedezés, az értelmezés és a kutatás, ami a fordítóképzés alapja. A fordítói kompetenciák egyike az információszerezés és -kutatás, tehát a fordítónak gyorsan „bele kell tanulnia” az adott témába, amit gyakran nem tud megoldani szakemberek bevonása nélkül, és ekkor a csapatmunka fontossága ismét hangsúlyos lesz. A portfólióhoz (a portfólió készítéséről bővebben: Lehocki-Samardžić: 2018) készített önreflexiókban gyakran lehet arról olvasni, hogy hány és milyen végzettségű ismerős szakembert kerestek fel segítségért.

6. Zárógondolatok

A fordítók minőségi oktatására nem tudunk azonos modellt alkalmazni minden országban, minden nyelvpárra és minden hallgatói csoportra. A kompetencia-központú oktatás kulcsa nem egy egységes modell, egy egységesen alkalmazható program kidolgozása, hanem a kompetenciák fejlesztése az adott hallgatói csoporthoz igazodva. A csoporthoz való igazodás nem azt jelenti, hogy minden félévben újabb programokat kell készíteni. A program nem változik, a programban megadott célkitűzések sem módosulnak, a kurzusleírás is változatlan marad, de a szövegtípusok és a módszerek kiválasztásával igazodhatunk a csoporthoz, a kurzus pedig ezáltal irányíthatóvá, kiegészíthetővé válik.

A kétnyelvűség és a kétnyelvű fordítók kérdése is a kurzus fontos részét képezik, mert az anyanyelvi hallgatók a fordításról alkotott téves elképzelésekkel érkeznek a szakra, ezért a legfontosabb feladatunk a tévhitek eloszlatása.

„A kétnyelvűségi kutatások (...) azt bizonyítják, hogy igen csekély azoknak a beszélőknek a száma, akik mindkét nyelvet azonos szinten ismerik. Baetens

⁹ A munka megoszlása nem teszi könnyebbé a munkájukat, mivel tanulmányik során megszokták az egyéni munkát, és az igen negatív reakciókat vált ki, amikor mindenkinek el kell végeznie a munkát ahhoz, hogy teljesítsék a feladatot.

Beardsmore (...) nem csak ritkán előforduló jelenségnek tekinti, de annak a lehetőségét is felveti, hogy ilyen típusú kétnyelvű nem is létezik.” (Borbély 2014: 24)

Ha a hallgató megfelelően fel tudja mérni a tudását, ha közben a szakma rejtelmébe is betekintést nyer, valamint vállalkozóként is elkezd gondolkodni, akkor a kurzuson meghatározott cél, azaz a fordítói szolgáltatás nyújtásának összetett kompetenciafejlesztése, megvalósulhatnak tekinthető.

Irodalom

- Bredács Alice Mária 2015. *A hagyományos és az IKT-vel támogatott mérés és értékelés a szakképzésben*. Budapest: BME Tanárképző Központ. https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412b2/2013-0002_a_hagyomanyos_es_az_ikt-vel_tamogatott_meres_es_ertekeles_a_szakkepzesben/HI/shijs23g.scorm (letöltve: 2018. 12. 3.)
- Borbély Anna 2014. *Kétnyelvűség*. Budapest: L'Harmattan.
- Eszenyi Réka 2015. Hány lábon álljon a fordító? A modern fordító profilja. In: Horváth Ildikó (szerk.) *A modern fordító és tolmács*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó. 11–21.
- Holmes, James S. 1988. „The Name and Nature of Translation Studies”. James S Holmes 1988. *Translated!: Papers on Literary Translation and Translation Studies*. Amsterdam: Rodopi, 66–80. <https://www.tau.ac.il/tarbut/tirgum/holmes75.htm> (letöltve: 2018. 09. 12.).
- Klaudy Kinga 2013. *Bevezetés a fordítás elméletébe*. Budapest: Scholastica.
- Klaudy Kinga 1977. Altyernatyivi v posztroenyii ucsebnovo matyerala na perevodcseszkiih kurszah. *Slavica* XV. 19–23.
- Kovács Máté 2015. Új tantárgyak: Nyelvtechnológia, irányított fordítói projekt munka. In: Horváth Ildikó (szerk.) *A modern fordító és tolmács*. Budapest: Elte Eötvös Kiadó. 183–193.
- Lehocki-Samardžić, Ana 2018. A szakfordítás módszertani kérdései a horvát–magyar nyelvi és kulturális kontextusban. *Hungarológiai Közlemények*. 2018/2. 112–126.
- Lehocki-Samardžić, Ana – Deriš, Katarina 2018. A kétnyelvűség előnyei és hátrányai a szakfordításban. In: Pásztor-Kicsi Mária (szerk.) 2018. *Kétnyelvűség – hátrány vagy esély*. Újvidék: Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Kar Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék. 181–195.
- Nádasi András 2018. *Oktatáselmélet és technológia*. Eszterházy Károly Főiskola. Oktatás- és Kommunikációtechnológiai Tanszék e-tanuláshoz készített anyag. <http://okt.ektf.hu/data/nadasia/file/tananyag/oktataselmelet/index.html> (letöltve: 2018. 12. 15.).